

Obserwatorium Transformacji Energetycznej

7. seminarium

Rola wspólnot energetycznych w transformacji energetycznej przyjaznej dla klimatu i środowiska

Bożena Ryszawska

16 maja 2024

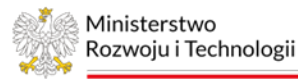
Badania naukowe nad wspólnotami energetycznymi i obywatelstwem energetycznym

EC2 – Energy Communities and Energy Citizenship projekt badawczy w ramach Horyzontu 2020 realizowany w latach 2021-24

Zespół naukowców z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu Bożena Ryszawska, Magdalena Rozwadowska, Piotr Szymański wraz z zespołem psychologów społecznych z Uniwersytetu w Lipsku, Uniwersytetu w Grazu i Uniwersytetu w Groningen oraz prawnikami z Uniwersytetu w Grazu opracowali wspólną definicję obywatelstwa energetycznego. Wyjątkowość tego wydarzenia polega na tym, że jest to pierwsza definicja tego pojęcia w badaniach naukowych.

<https://ec2project.eu/>

Istnieje luka badawcza w ekonomicznym rozumieniu roli obywateli i społeczności energetycznych w transformacji

- Obywatele w transformacji energetycznej sprowadzeni zostali do roli konsumentów lub prosumentów.
- Bariery i ułatwienia obywatelskiej transformacji energetycznej są związane z ich rolą konsumentów

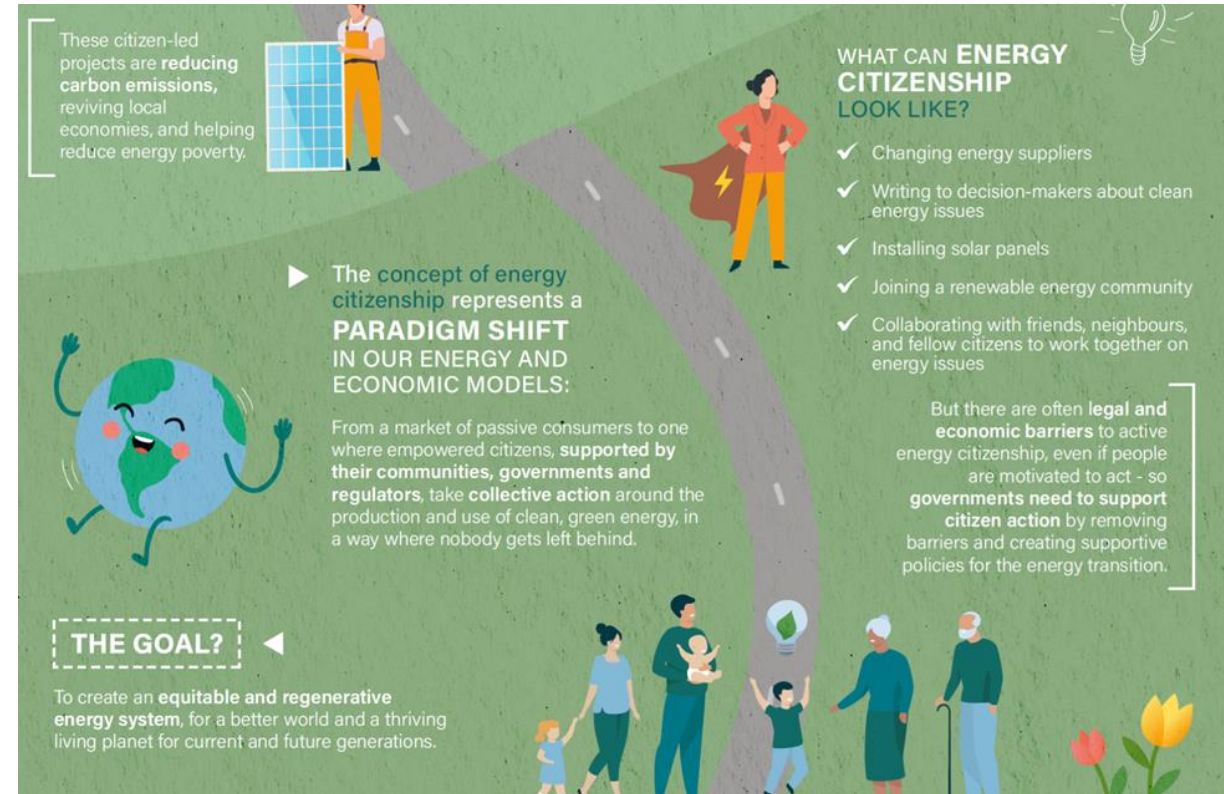
https://ec2project.eu/sites/site0261/media/downloads/energy_citizenship_illustration.pdf

Definicja obywatelstwa energetycznego

- ❑ Ekonomiczne obywatelstwo energetyczne uznaje ludzi za obywateli (nie tylko konsumentów) i nadaje im prawa i obowiązki w sprawiedliwej i zrównoważonej transformacji energetycznej, w której energia jest traktowana jako potrzeba społeczna i jako zasób ekologiczny na zdecentralizowanym i demokratycznym rynku.
- ❑ Klasyczne podejścia ekonomiczne nie uznają obywatelstwa za istotny element modelu gospodarczego.
- ❑ Jednak w obliczu zmian klimatycznych, nierówności społecznych i ubóstwa istnieje pilna potrzeba opracowania ekonomicznego rozumienia obywatelstwa - ogólnie i jako części transformacji energetycznej.

Zmiana paradygmatu

- ❑ Jako ekonomiści uważamy, że opracowana definicja wymaga zmiany paradygmatu w ekonomii.
- ❑ W obecnym modelu ekonomicznym nie ma miejsca dla obywatela energetycznego.
- ❑ W projekcie EC² badaliśmy, w jaki sposób bierni konsumenci energii mogą stać się aktywnymi obywatelami energetycznymi.

These citizen-led projects are **reducing carbon emissions**, reviving local economies, and helping reduce energy poverty.

WHAT CAN ENERGY CITIZENSHIP LOOK LIKE?

- ✓ Changing energy suppliers
- ✓ Writing to decision-makers about clean energy issues
- ✓ Installing solar panels
- ✓ Joining a renewable energy community
- ✓ Collaborating with friends, neighbours, and fellow citizens to work together on energy issues

The concept of energy citizenship represents a PARADIGM SHIFT IN OUR ENERGY AND ECONOMIC MODELS:

From a market of passive consumers to one where empowered citizens, **supported by their communities, governments and regulators**, take **collective action** around the production and use of clean, green energy, in a way where nobody gets left behind.

But there are often legal and economic barriers to active energy citizenship, even if people are motivated to act - so **governments need to support citizen action** by removing barriers and creating supportive policies for the energy transition.

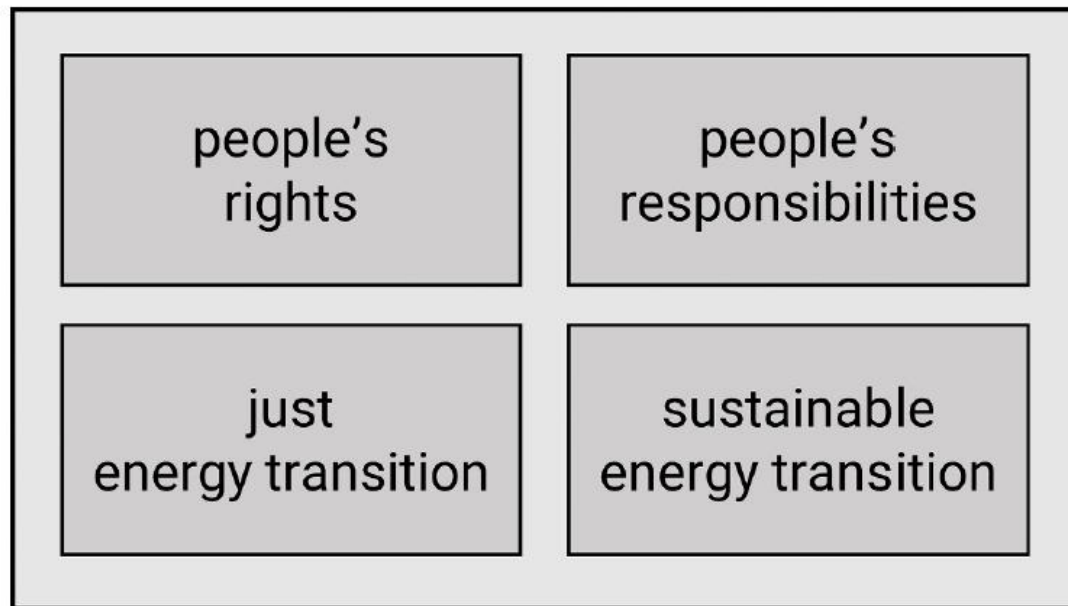
THE GOAL?

To create an **equitable and regenerative energy system**, for a better world and a thriving living planet for current and future generations.

Obywatel jako podmiot

- ❑ W naszym podejściu z perspektywy ekonomii wskazujemy obywateli jako istotny podmiot i aktora transformacji energetycznej i szukamy dla nich miejsca w neoliberalnej gospodarce rynkowej.
- ❑ Neoliberalny model ekonomiczny zapewnia miejsce tylko dla producenta i konsumenta, którzy konkurują na rynku.
- ❑ Taki podmiot jak obywatele energetyczni z prawami i odpowiedzialnością za transformację energetyczną nie istnieje.

Energy citizenship is people's rights to and responsibilities for a just and sustainable energy transition.

Fig. 1. Interdisciplinary perspective of energy citizenship with four key aspects.

Definicja obywatelstwa energetycznego z punktu widzenia ekonomii

Karen R.S. Hamann, Maria P. Bertel , Bożena Ryszawska, An interdisciplinary understanding of energy citizenship: Integrating psychological, legal, and economic perspectives on a citizen-centred sustainable energy transition, Energy Research & Social Science 97 (2023) 102959

Table 1

Keywords and sentences representing a neoliberal and collectivist approach on the energy transition based on two central EU directives.

Directive	Neoliberal approach	Collectivist approach
RED II [11]: Directive 2018/2001/EU on the promotion of the use of energy from renewable sources (recast)	Liberal energy market, competitiveness, consumer, market price signals, the reduction of the cost of capital, market-based mechanisms, tendering procedures, competitive markets, rights and obligations of the renewable energy community members as customers	Renewable energy communities entitled to: produce, consume, store and sell renewable energy, share, within the renewable energy community, without being subject to unjustified or discriminatory conditions or procedures, accessible to all consumers, including those in low-income or vulnerable households, access to finance and information, justice
IMED [66]: Directive 2019/944/EU on common rules for the internal market for electricity	A well-functioning electricity market, an essential role of consumer, healthy competition in retail markets, by empowering consumers, promoting fair competition, allow consumers to take full advantage of liberalised internal market for electricity, market prices, a fully liberalised	Citizen energy communities, cooperation of citizens or local actors, decentralised production of electricity from renewable sources, community energy initiatives not prioritising profit-making, fighting energy poverty

- ❖ Transformacja energetyczna jest obecnie zanurzona w neoliberalnej narracji rynkowej.
- ❖ Kolektywistyczne podejście stoi w sprzeczności z obecnym kształtem liberalnego rynku energii w Europie.
- ❖ Podmioty non-profit, takie jak obywatele i społeczności energetyczne, zostały umieszczone w regułach i kryteriach gry rynkowej, takich jak podaż, popyt, ceny, wydajność, liberalizacja, indywidualna decyzja, konkurencyjność.
- ❖ Obywatel wymaga wsparcia państwa i narzędzi gwarantowanych przez państwo i instytucje

Napięcie między neoliberalnym modelem rynkowym a obywatelskim

- ❑ Bariery dla rozwoju obywatelskiej transformacji energetycznej wynikają z napięcia między neoliberalnym, rynkowym systemem gospodarczym a postulowanym wspólnotowym systemem obywatelskim, w którym obywatele są ważnymi aktorami.
- ❑ Wielu badaczy twierdzi, że w praktyce transformacja energetyczna jest obecnie zanurzona w neoliberalnej narracji rynkowej.
- ❑ Kolektywistyczne podejście zderza się ze sposobem, w jaki liberalny rynek energii w Europie jest obecnie projektowany.

W rezultacie neoliberalny rynek określa instrumenty transformacji energetycznej: zasoby finansowe, systemy finansowania, udział w procesie decyzyjnym oraz dostęp do wiedzy i informacji.

Kokreacja z obywatelami w procesie transformacji energetycznej

Mega trendy

Współczesne problemy są systemowe i złożone

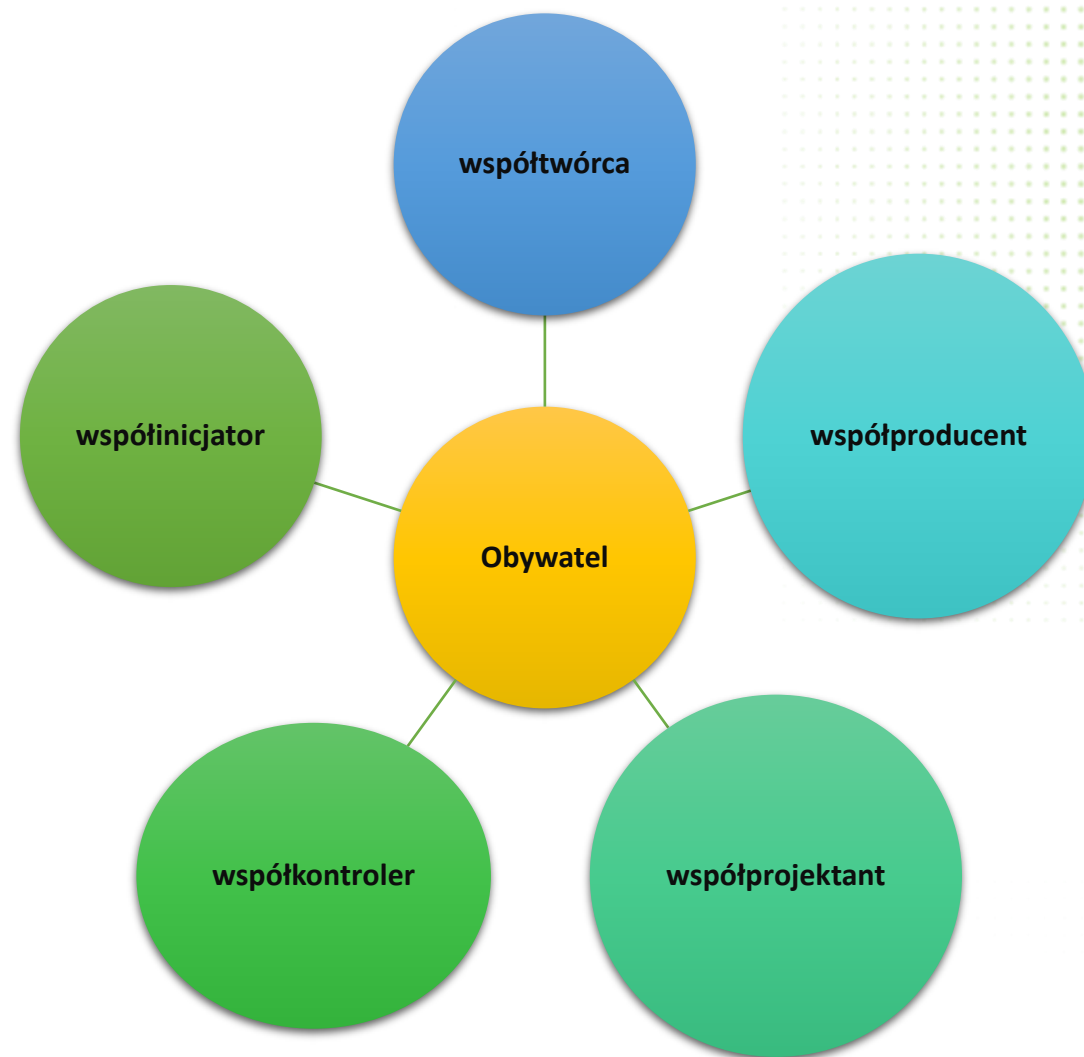
Wyzwania

Samorządy lokalne stoją w obliczu zmieniających się okoliczności politycznych i ideologicznych oraz utrzymujących się wyzwań, takich jak zmiany klimatu i nierówności społeczne.

Innowacje

Innowacja poprzez współtworzenie wartości z obywatelami to sposób na reagowanie na nowe wyzwania.

Kokreacja obywatelska

Literatura

- Karen R.S. Hamann, Maria P. Bertel , Bożena Ryszawska, An interdisciplinary understanding of energy citizenship: Integrating psychological, legal, and economic perspectives on a citizen-centred sustainable energy transition, Energy Research & Social Science 97 (2023) 102959
- Anatol Itten et al., State-of-the-art report for co-creation approaches and practices, 2020
- Ryszawska, B.; Rozwadowska, M.; Ulatowska, R.; Pierzchała, M.; Szymanski, P. The Power of Co-Creation in the Energy Transition—DART Model in Citizen Energy Communities Projects. Energies 2021, 14, 5266. <https://doi.org/10.3390/en14175266>
- Lennon, B., Dunphy, N.P., Gaffney, C., Revez, A., Mullally, G., & O'Connor, P. (2019) Citizen or Consumer? Reconsidering Energy Citizenship. Journal of Environmental Policy and Planning. DOI: 10.1080/1523908X.2019.1680277
- The Observatory of Public Sector Innovation (OPSI) <https://oecd-opsi.org/>

bozena.ryszawska-@ue.wroc.pl

Dziękuję za uwagę

Projekt współfinansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach programu badań naukowych i prac rozwojowych "Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków" GOSPOSTRATEG

Wniosek GOSPOSTRATEG.IX-000D_22

Wartość projektu: 7 881 705 PLN

Wartość dofinansowania: 7 719 705 PLN

Wykonawcy projektu

Jednostka finansująca

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW BUDŻETU PAŃSTWA

**SPOŁECZNY I GOSPODARCZY ROZWÓJ POLSKI W WARUNKACH
GLOBALIZUJĄCYCH SIĘ RYNKÓW
GOSPOSTRATEG**

Obserwatorium Transformacji Energetycznej jako instrument wspierania
społeczno-gospodarczego rozwoju Polski (OTE)

**DOFINANSOWANIE
7 719 705 PLN
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
7 881 705 PLN**